

Stambena estetika (na primjeru jednog sela u Hrvatskoj)

Sažetak

U studiji se iznosi ishod istraživanja o ukrašavanju stambenih prostorija kakvo je uobičajeno u selu Sošice. U prvom su dijelu studije formulirane teorijske pretpostavke o stambenoj estetici kao o predmetu etnološkoga zanimanja. Nasuprot uporabnim predmetima u stanu, koji su zajednički, smatra se da izborom ukrasnih predmeta stanar iskazuje svoju individualnost. Putem njih on će se na određeni način integrirati u svoju socijalnu grupu i odrediti svoj status, identificirati s herojima ili idolima svoga vremena, iskazati svoj odnos spram obitelji, spram užeg zavičaja ili domovine, spram religije. Stoga se u izboru ukrasnih predmeta u stanu ne očituje samo individualni osjećaj stanara za lijepo već se u njemu može prepoznati i njegov nazor na svijet i život.

Drugi se dio studije sastoji od sažete informacije o vremenu i načinu istraživanja; o prirodnim značajkama i povijesnim procesima što su se zbivali u tom nevelikom naselju iz ekonomski slabo razvijenog područja Hrvatske; o osnovnim obilježjima građane sredine i najznačajnijim stambenim procesima što su se u njoj događali u proteklih osamdesetak godina.

Ukrašavanje stanova, kakvo se u nastanjenim kućama moglo zapaziti u doba istraživanja (1981-1985), opisano je u trećem dijelu. Gledajući prostor koji se u sošičkim kućama ukrašavao, kao i vrste ukrasnih predmeta što se ondje pojavljuju, mogla su se ustanoviti tri izražaja ukrašavanja koja su korespondirala s određenim vremenskim razdobljima (početak 20. st, vrijeme između dva rata, poslijeratno doba). No, to su samo kronološki različiti modaliteti istoga stila kojega se nekoliko generacija Sošičana prilično dosljedno pridržavalo. Njegove su značajke ove: što se tiče sadržaja ukrasnog predmeta, posuđe se znatno više za realističkim prikazima negoli za simboličkim. S obzirom na proizvodnju gotovo, i nema vlastita stvaranja već se ukrasni predmeti kupuju, nasljeđuju ili stječu poklonom. Pri nabavi je od prioritetnog značenja jeftinoća, čemu je dalja posljedica pripadnost proizvodnji trivijalna oblikovanja. Većini Sošičana nedostaje afinitet za izvorno umjetničko djelo. Ne teže posjedovanju unikata, već prednost daju reprodukciji. U uređivanju prostorija nije se mogla primijetiti težnja spram usklađenosti tonova, motiva ili stilskih značajki, već prevladava šarenilo i neujednačenost. Nije se moglo uočiti nastojanje za osebujnim uređenjem svoga boravišnog prostora; naprotiv, očigledno je ugledanje unutar susjedske sredine, težnja za imitiranjem i unificiranjem.